

VELDWIJK

Rop4President!

Ik wil het met u hebben over iets on-Nederlands dat bij ons in Nederland is gebeurd en mij vervult met bewondering, hoop en enige jaloezie. Ik doel op het burgerinitiatief *wijvertrouwenstemcomputersniet.nl* van Rop Gonggrijp en vrienden. Met technische kennis, argumenten en wat geld is een handvol intelligente burgers erin geslaagd stemmen per computer terecht verdacht te maken en burgers en beleidsmakers aan het denken te zetten over het karakter van ICT. Terwijl bijna niemand twijfelt aan de eerlijkheid van verkiezingen per stemcomputer in Nederland, hebben Gonggrijp c.s. het fenomeen stemcomputer zozeer in het nauw gebracht dat de kans groot lijkt dat we weer terug gaan naar het rode potlood. Belangrijker is dat *en passant* het idee van stemmen via internet ofwel *e-voting*, de droom van elke bejaardenhuis-directeur, helemaal exit is. Voor we erachter zouden zijn gekomen dat *e-voting* vragen is om stemfraude, zouden we vermoedelijk eerst miljoenen euro's belastinggeld hebben verspild en dat geld hebben Rop c.s. ons nu bespaard. Het belangrijkste van alles is natuurlijk dat mensen zijn gaan nadenken over de aard van ICT in het algemeen. Kort en goed, wie zoals Rop c.s. een principieel en abstract punt van zorg in een handomdraai weten om te zetten in actie en resultaat, die verdienen onze bewondering, een lintje en mijn jaloezie.

Mijn jaloezie komt voort uit het feit dat ik al heel wat woorden heb besteed aan de gevaren voor onze privacy en ons welbevinden van de manier waarop wij ICT toepassen. Mijn stelling is dat de aard van ICT maar meer nog de manier waarop we met ICT omgaan sluipend en onafwendbaar leidt tot een controlestaat in de ergste zin van het woord: een staat waarin overheidsorganen alles kunnen controleren wat wij burgers doen (en dat *dus* ook doen), terwijl die overheid zelf niet controleerbaar is door de burger. Ik vind dat het aan ICT'ers is om daarop te wijzen, oplossingen te bedenken en die te propageren. Anders dan bij andere onderwerpen is volledige stilte mijn deel en behalve voor het land is dat natuurlijk slecht voor mijn ego – vandaar die jaloezie.

Ondertussen blijf ik hopen dat er net zoals elders ook in Nederland echt nagedacht gaat worden over waar we heengaan. Want wat er zoal gebeurt is in alle redelijkheid zorgwekkend. Enkele actualiteiten:

- Al onze administratieve gegevens rond telefoon- en internetgebruik worden verplicht door telco operators en internet providers bewaard. Goed dat de overheid u en mij beschermt tegen terroristen. Kinderporno liefhebbers? Ook goed. SMS'je bij dreigende ramp in mijn buurt? Top. Woonsituatie van voetbaltrainers? Zeer twijfelachtig. Overspelige ambtenarenvrouwen en scheikundeleraren? Liever niet.

- Rekeningrijden gaat versneld door. Wat mij betreft: heel verstandig en veel te laat. Maar straks weet er iemand precies waar u rijdt en hoe hard. Onvermoede controle-mogelijkheden doen zich voor.
- Anoniem TV kijken is over vijf jaar voorbij want met digitale kanalen wordt *broadcasting* net als internet *narrowcasting*.
- Inderdaad, de (Amerikaanse) overheid monitort ongeveer alles wat er in de e-wereld gebeurt met het oog op haar nationale belang. Daarbij gelden voor buitenlanders andere (lees: geen) normen dan voor eigen burgers. Godzijdank is het vrijwel onmogelijk om geautomatiseerd in persoonlijke gegevens van mensen te grasduinen en een categorie mensen controleerbaar uit te sluiten. En anders dan Nederlanders vertrouwen Amerikanen hun overheid niet – zie The A-team.

We bewegen ons in rap tempo naar een wereld zonder privacy en zonder serieuze voorzieningen om controleurs te controleren. Rop c.s. hebben op een voor ICT-leken begrijpelijke manier laten zien hoe problematisch ICT-toepassingen zijn en misschien gaan er nu meer mensen nadenken over andere ICT-bedreigingen. En daar zit meteen mijn kritiek op Gonggrijp en de zijnen. De indruk wordt gewekt dat ICT – hier: klassieke stemcomputers – inherent problematisch is. Dat is niet waar. Het probleem is de manier waarop we met ICT omgaan ofwel de architectuur van ICT-producten. ICT op zich hoeft geen probleem te zijn. Geen rood potlood, maar andere stemcomputers. Registratie van persoonsgegevens – oké, maar met ingebouwde registratie van gegevensgebruik en terugkoppeling naar bonafide burgers. Geen verkettering van ICT maar anders denken over ICT. Stemmen per stemcomputer inherent onbetrouwbaar en oncontroleerbaar? Jazeker, voor zover het de architectuur van de huidige stemcomputers betreft. Nee, in zoverre dat een ander gebruik van ICT verkiezingen juist eerlijker en beter controleerbaar maakt. Waarom niet gekozen voor stemmen met het rode potlood, stembriefjes *imagen* en geautomatiseerde tellingen (geen probleem) samen met de ruwe images via internet beschikbaar stellen aan alle burgers? Wie de overheid niet vertrouwt markeert zijn stembriefje en kan zien hoe zijn stem is geteld, terwijl het stemgeheim volledig beschermd blijft. Een ander gebruik van ICT en je hebt zowel meer efficiëntie als meer controleerbaarheid en meer betrokkenheid. En wat geldt voor stemcomputers geldt net zo goed voor al die echte ICT-gerelateerde bedreigingen van de vrije samenleving.

René Veldwijk

Dr. R.J. Veldwijk (rene.veldwijk@faapartners.com) is partner bij FAA Partners, een onderdeel van de Ockham Groep.